

Dialogikaardid

Sisukord

1	Kuidas dialoogikaarte kasutada	11	Juhendaja põhilised tegevused
2	Mis on dialoog?	12	Kogemustest rääkimine
3	Millal kasutada dialoogi ja millal mitte	13	Dialoogiliste küsimuste esitamine
4	Juhendaja oskused ja hoiakud	14	Vaikivate osalejate märkamine
5	Kuulamisoskuse arendamine	15	Kõnelemise piiramine
6	Ettevalmistused dialoogi läbiviimiseks	16	Erimeelsustega tegelemine
7	Dialoogi põhimõtted	17	Emotsioonidega töötamine
8	Häälestumine	18	Mängulisuse suurendamine
9	Süvendamine	19	Juhendaja areng
10	Lõpetamine	20	Allikad

Kuidas dialoogikaarte
kasutada?

Kuidas dialoogikaarte kasutada?

Viljaka dialoogi loomine vajab **õppimist ja harjutamist**. Nendelt kaartidelt leiad näpunäiteid ja väljendeid, mis aitavad **dialoogi läbi viia ehk hõlbustada**. Esmalt omanda mõned võtted, seejärel lihvi oma oskusi dialoogi dialoogi haaval. Alusta endast: **õpi olema hea kuulaja ja dialoogiliste küsimuste esitaja**.

Igas dialoogis on oluline leida hea viis häälestamiseks, vestluse süvendamiseks ja lõpetamiseks ning luua keskkond, kus kõik saavad võrdselt osaleda. Oluline on mõelda dialoogielesele olukorrale. Näiteks, kas osalejate vahel on pingeid? Kas keegi võib proovida vestlust domineerida?

Dialoogi läbiviija rolli kirjeldamiseks leia oma sõna, nt **juhendaja, fasilitaator, hõlbustaja, ruumilooja**. Võid kasutada sõnu **dialoogiring, vestlusring** või **aruteluring**.

Siin on mõned näpunäited kaartide kasutamiseks

- 1 Alusta kaartide kasutamist enne dialoogi algust, kavandamise etapis.
- 2 Loe kaardid läbi ja kirjuta dialoogi eesmärgile vastav stsenaarium.
- 3 Muuda kaartide sõnastust, et see sobiks paremini sinu tavapärase kõnestiili ja lähenemisega. Talleta olulised märkmed.
- 4 Loe kaardid ja oma märkmed enne dialoogi veel kord läbi.

Mis on dialoog?

Mis on dialoog?

Dialoog on **vestlus, mille eesmärk on avardada arusaamist teemast, teistest ja iseendast.**

See loob võimaluse **võrdseks osalemiseks** ning tingimused, kus on võimalik oma mõtteid vabalt jagada.

Dialoog **tugevdab usaldust ja käivitab loovuse.** Vestluse käigus võivad esile kerkida üllatavad uued vaatenurgad.

Iga osaleja panus on võrdselt oluline. Igaüks **toob dialoogi oma unikaalse vaatenurga ja kogemuse.** Iga osaleja võib vabalt jagada olulist viisil, mis võimaldab tal end kuuldavaks teha.

Dialoogi mõte ei ole vaielda või kedagi veenda, vaid võimaldada erinevate vaatenurkade esiletõstmist. Oluline on **turvaline ja usalduslik õhkkond,**

kus kõik arvamused on teretulnud ning kedagi ei mõisteta hukka väljendatud seisukohtade pärast.

Vestlus on mõeldud kulgema loomulikult ja omas tempos, järgides selle sisemist arengut.

Dialoogi abil saab erineva taustaga inimesi kokku tuua kohtumiseks, kus **kõik on võrdsed.** Selles osalemine on võimalus harjutada kuulamist ja rääkimist viisil, mis ei süvenda vastasseisu, vaid loob mõistmist ja usaldust.

Dialoog võib olla ühekordne sündmus või osa pikema protsessist, mille raames on vaja sügavamalt arusaamist, leida võimalusi edasiliikumiseks ning **tugevdada koostööd.**

Millal kasutada dialoogi
ja millal mitte?

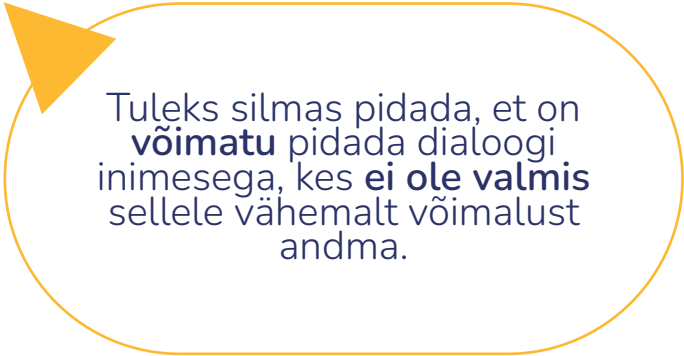
Millal kasutada dialoogi ja millal mitte?

Dialoog on **teadlik ja lihtsa struktuuriga vestlus olulisel teemal**. Dialoog on vajalik sel juhul, kui soovime mingeid küsimusi või teemasid paremini mõista.

See erineb teistest vestlus- või aruteluvormidest. Näiteks **debatt** keskendub paremate argumentide leidmisele ja teiste veenmisele. **Läbirääkimiste** eesmärk on leida lahendused, teha kokkulepped ja jõuda kompromissini. **Otsuste tegemine, kokkulepete sõlmimine ja konfliktide lahendamine** nõuavad teisi protsesse ja meetodeid.

Dialoog võib olla osa nendest protsessidest siis, kui jagatud arusaam puudub või on killustunud ning on **sageli kõige väärtuslikum pigem enne lahenduste otsimist**.

Dialoog ei ole igas olukorras asjakohane, näiteks siis, kui on vaja kiiresti leida lahendus või jõuda kokkuleppele. Paljudes keerulistes olukordades on struktureeritud konflikti vahendamine kasulikum kui dialoog.

Tuleks silmas pidada, et on **võimatu** pidada dialoogi inimesega, kes **ei ole valmis** sellele vähemalt võimalust andma.

Juhendaja oskused
ja hoiakud

Rühmatöö **protsessi** hõlbustamine
algusest lõpuni

Teiste ja enda aktiivne
kuulamine

Ebakindluse, vaikusehetkede
ja pingete talumine

Dialogiliste **küsimuste**
esitamine

Soov edendada **võrdsust**
ja vabadust

**Juhendaja oskused
ja hoiakud**

Vaiksemate osalejate
kaasamine

Toimetulek **domineerivate**
isikutega

Austav **suhtumine** osalejatesse ja
nende isiklikesse kogemustesse

Siiras huvi teistelt
õppida

Tegutsemine **emotsionaalselt**
laetud ja konfliktolukordades

Kuulamisoskuse arendamine

Kuulamisoskuse arendamine

Püüa ette kujutada sündmusi ja olukordi, millest teised räägivad.

Kujutle **teise inimese juttu kui lugu**, millel on algus, keskosa ja lõpp.

Pööra tähelepanu teiste jagatud kogemuste erinevatele määramistele: tajud, mõtted, mälestused, emotsioonid ja kujutlusvõime.

Kuula ennast! Mis sinus toimub, kui teised kõnelevad? Milliseid emotsioone see sinus tekitab? Mis tundub sulle uus ja huvitav? Mis sind ärritab? Mida on sul raske mõista? **Milliseid impulsse sa endas ära tunnend?**

Oota veidi, enne kui midagi ütleva kiirustad. Mis juhtub, kui keskendudes teiste kuulamisele tunnend vähem vajadust ise rääkida?

Ettevalmistused dialoogi
läbiviimiseks

Ettevalmistused dialoogi läbiviimiseks

- 1 Hea dialoog algab hoolikast **kavandamisest**. See on eriti oluline siis, kui teema on keeruline, osalejatel on vähe kogemusi dialoogiga, rühm on suur või aeg piiratud.
- 2 Uuri välja, **kes dialoogis osalevad**. Pööra erilist tähelepanu osalejate arvule, nende taustale ja omavahelistele suhetele. Proovi end nende olukorda asetada ja mõelda, kuidas nad võivad suhtuda dialoogi teemasse.
- 3 Sõnasta dialoogiks **selge ja konkreetne teema**. Hea teema on selline, mida osalejad saavad dialoogi ajal sügavamalt uurida ja lahti harutada. Soovi korral sõnasta teema **küsimusena**: hästi sõnastatud küsimus võimaldab juurelda, uurida, avastada, tuua esile oletusi ja tekitada uusi võimalusi.
- 4 Kirjuta **stsenaarium**, milles kirjeldad dialoogi erinevaid etappe, oma juhendamise tehnikaid, võtteid ja küsimusi. Püüa hinnata, kui palju aega iga dialoogi etapp võtab.
- 5 Mõtle, milliseid **küsimusi** esitada dialoogi alustamiseks, kuidas vestlusesse tuua sügavust ja mida küsida lõpus.
- 6 Jäta dialoogiks **piisavalt aega**. Hea dialoogi pikkus on 1–3 tundi. Vajalik aeg sõltub teema ulatusest ja keerukusest, osalejate arvust ja nende dialoogi- oskustest.
- 7 Leia dialoogi pidamiseks **rahulik koht**. Ideaaljuhul paigutage toolid ringi, ilma lauata, et kõik saaksid üksteist näha. Ringis kohtumine võimaldab vestelda võrdsete partneritena sõltumata sellest, milline on kellegi ametikoht, roll või positsioon.
- 8 Enne dialoogi alustamist võta rahulik aeg enda **häälestamiseks**.

Dialogi põhimõtted

Dialoogi põhimõtted

Tutvusta vestluse alguses dialoogi põhimõtteid. Selgita lühidalt iga põhimõtet. Soovi korral illustreeri isiklike näidetega.

Küsi seejärel osalejatelt, kas nad on põhimõtteid mõistnud ja on valmis nendest põhimõtetest lähtuma.

Soovi korral trüki põhimõtted välja või kirjuta paberile, asetada ringi keskele või tahvlile.

Võid küsida, kas on veel vaja milleski kokku leppida. Näiteks, et vestlus on konfidentsiaalne.

Põhimõte

JAGA
oma mõtteid ja kogemusi.

KUULA
avatud meelega ja püüa mitte vahele segada.

AUSTA
erinevaid osalejaid.

LOO SEOSEID
teiste poolt jagatuga.

ESITA KÜSIMUSI,
et paremini mõista.

UURI
ka uut ja tundmatut.

Sõnad

” Teema ja üksteise paremaks mõistmiseks jaga oma kogemusi, tundeid, vaatenurki ja tulevikuideid. Selgita, millised sündmused ja olukorrad on sinu vaateid kujundanud.

” Igaühel peaks olema võimalus rahulikult rääkida. Püüa avatult kuulata, et teise inimese öeldut paremini mõista. Ära rutta hinnanguid andma või kommenteerima.

” Harjuta austavat hoiakut teise inimese suhtes ka siis, kui tema arvamus erineb sinu omast.

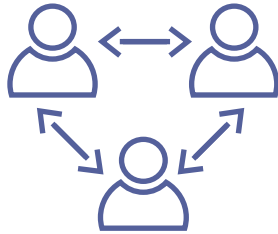
” Märka seoseid, ühenda ideid ja vaatenurki. Sa ei pea kõigega nõustuma.

” Pöördu teise osaleja poole ja uuri lisa, näiteks: „Räägi mulle rohkem sellest, mida sa mõtlesid...”.

” Julgusta erinevate vaatenurkade uurimist, et avardada arusaamist teemast, teha uusi avastusi või leida värskeid ideid. Proovime koos näha asju, mida keegi oma vaatepunktist ei näe.

Häälestumine

Häälestumine

Häälestumine loob usaldusliku kohtumise, kus kõik tunnevad end **võrdse** osalejana.

Häälestumine **aitab luua suhet** inimeste vahel, maandab võimalikku hirmu rääkida võhivõõraste ees ning võimaldab teemaga isiklikult suhestuda.

Ühiselt häälestudes liigub tähelepanu kõrvalistelt asjadelt **praegusele hetkele**: ruumile, teistele inimestele ja arutatavale teemale.

Selleks, et luua **usalduslik õhkkond**, kus osalejad on valmis oma kogemusi ja mõtteid jagama, võta häälestumiseks **piisavalt aega**.

Leia häälestumiseks sobiv viis ja toetavad küsimused

- Kes sa oled ja mis on sind täna siia toonud?
- Miks see teema sulle korda läheb?
- Millised kogemused sulle meenuvad, kui mõtled tänasele teemale?
- Milliseid arusaamu või tundeid sa selle teemaga seostad?
- Mis tunne on sellest teemast rääkida koos teistega? Kuidas mõjutavad kohalviibijad teema käsitlemist?
- Kas sul on mingeid muresid või kahtlusi, mida soovid jagada?

Süvendamine

Süvendamine

Tegevus

Püüa leida rühmale konkreetsem teema, mida põhjalikumalt arutada.

Küsi osalejatelt, milliseid küsimusi nad sooviksid paremini mõista.

Julgusta osalejaid jagama vaatekohti, mida veel ei ole esitatud. Need võivad olla ka vastuolulised või keerukad.

Selleks, et suunata arutelu üldiselt tasandilt isiklikumale, palu osalejatel jagada teemaga seotud isiklikku kogemust.

Aita osalejatel käsitleda teemaga seotud kogemusi emotsionaalsel tasandil.

Jälgi dialoogi õhkkonda ja selle taset. Kas vestlus on osalejate jaoks huvitav ja oluline?

Sõnad

” Oleme nüüd käsitlenud teemasid A, B ja C. Millisele neist soovite keskenduda, et teemat põhjalikumalt arutada?

” Milliseid küsimusi sooviksite paremini mõista?

” Kas kellelegi meenub midagi, mida me pole selle teemaga seoses veel arutanud?

” See dialoog meenutab mulle minu enda kogemust, kus xxx... Kas kellelgi on selle teemaga seoses sarnaseid või täiesti erinevaid kogemusi?

” Milliseid emotsioone see teema tekitab? Kuidas see teema sind mõjutab?

” Mulle tundub, et me räägime ikka veel üsna üldisel tasandil. Kuidas me saaksime vestlust sügavamaks muuta? Millist teemat peaksime põhjalikumalt uurima? Millele peaksime rohkem keskenduma?

Lõpetamine

Lõpetamine

10

Anna osalejatele
aegsasti märku,
et dialoog
on lõppemas.

**Siin on mõned küsimused,
mida dialoogi lõpetamisel kasutada**

- Mis jäi sinu jaoks dialoogis kõige olulisemana kõlama?
- Millise ühe mõtte sa tänasest kaasa võtad?
- Kas ja mida uut sa õppisid teema, teiste või iseenda kohta?
- Kuidas võiks seda vestlust jätkata ja kes peaks jätkama?
- Kuidas oli sellel teemal selle rühmaga rääkida?
- Kas me arutasime õigeid teemasid?
- Kas me uurisime erinevaid vaatepunkte ja seisukohti?
- Milline oli sinu dialoogis osalemise kogemus?

Juhendaja põhilised tegevused

Juhendaja põhilised tegevused

Tegevus	Sõnad
Dialoogi juhendaja tagab, et kõigil on piisavalt ruumi oma kogemustest rääkida.	” Keskendume nüüd kuulamisele.
Juhendaja aitab osalejatel öeldut teiste seisukohtadega siduda ja suunab neid pöörama tähelepanu erinevate seisukohtade vahelistele seostele.	” Kuidas see seostub eelmiste seisukohtadega?
Juhendaja võib tuua näite, jagades oma kogemusi.	” See on see, mis mul dialoogi käigus mõttes liigub. Kuidas on teiega? Mida see teis esile toob?
Juhendaja tagab, et dialoogis kasutatakse igapäevakeelt, ning palub osalejatel selgitada mõisteid, mida teised ei pruugi mõista.	” Palun selgita veidi täpsemalt, mida sa mõtled „xxx” all.
Juhendaja aitab osalejatel rääkida võimalikest pingetest ja kirjeldada nendega seotud kogemusi üksikasjalikumalt.	” Palun räägi meile rohkem. Kuulame erinevaid seisukohti ilma kiirustamata.
Juhendaja aitab leida vaatenurki, mida veel ei ole märganud.	” Millest me pole veel rääkinud?
Juhendaja aitab leida seoseid erinevate vaatepunktide vahel.	” Milles me oleme ühel meelel? Milles meie arvamused erinevad? Kas on midagi uut, mida me nüüd mõistame?

Kogemustest rääkimine

Kogemustest rääkimine

Tegevus

Palu inimestel jagada neile olulisi sündmusi ja olukordi teistega.

Esita täpsustavaid küsimusi kogemuse eri mõõtmete kohta nagu taju, mõtted, mälestused, tunded ja kujutluspildid.

Esita täpsustavaid küsimusi põhjuste ja tagajärgede kohta.

Palu teistel osalejatel jagada kogemusi, mis neile teisi kuulates meenuvad.

Sõnad

” Räägi meile mõnest sündmusest või olukorrast, mis on kujundanud sinu seisukohta dialoogi teema suhtes.

” Räägi meile rohkem sellest, mida sa selles olukorras tundsid, mõtlesid, kujutlesid?

” Mis selle põhjustas?
Mis selle tulemusena juhtus?

” Millised kogemused tulevad sulle äsja kuuldu põhjal meelde?

Dialogiliste küsimuste esitamine

Dialogiliste küsimuste esitamine

Dialogilised küsimused peavad olema **ehtsad ja ausad**. Esita küsimusi, mis **aitavad** osalejatel **paremini mõista** arutatavat teemat, teisi inimesi või iseennast. Välti retoorilisi ja nõuandvaid või hinnangut väljendavaid küsimusi.

Tegevus

Esita küsimusi, mis on avatud, mitte suunavad.
Avatud küsimustele ei ole ühte õiget vastust.

Pööra küsimustega tähelepanu osaleja kogemuste eri mõõtmetele ja aspektidele.

Selgita, milline sinu enda kogemus on sind selle küsimuse esitamiseni viinud.

Sõnad

” Mida arvate noorte vaba aja veetmise võimalustest selles piirkonnas? (Avatud küsimus)
Kas siin elavatel noortel peaks olema rohkem huvihariduse võimalusi? (Suletud küsimus)

” Räägi meile rohkem sellest, mida sa sel ajal tajusid / tundsid / mõtlesid / kujutlesid?

” Ma pole kogenud seda, mida sina. Seetõttu soovin rohkem kuulda, mis...
Ma ei saa ikka veel päriselt aru, mida sa mõtled...
Kas võiksid sellest rohkem rääkida?

Vaikivate osalejate märkamine

Vaikivate osalejate märkamine

Tegevus

Väljenda lootust, et dialoogis panustab võimalikult palju osalejaid. Vestluse käigus pööra tähelepanu neile, kes ei ole veel sõna võtnud.

Peata hetkeks vestlus. Ütle, et soovid kuulda siiani vaikinud osalejate mõtteid.

Kui rühm on suur või õhkkond pingeline, võid paluda osalejatel rääkida mõnda aega paarides või väikestes rühmades. Seejärel palu rääkida just nendel inimestel, kes on seni vaikinud.

Sõnad

” Viljaka dialoogi jaoks on oluline, et panustaks võimalikult palju inimesi. See ei tähenda, et kõik peavad võrdselt palju rääkima, vaid igaühel peaks olema soovi korral võimalus sõna saada.

” Oleme mõnda inimest juba kuulanud. Seetõttu küsin teie käest, kes te veel pole midagi öelnud, millest teie mõtlete.

” Rääkige naabriga sellest, milliseid mõtteid see vestlus on siiani tekitanud. Seejärel kuulame neid, kes veel midagi öelnud ei ole.

Kõnelemise piiramine

Kõnelemise piiramine

Tegevus

Dialogi alguses jäta endale õigus piirata sõnavõtude arvu ja pikkust. Põhjenda seda sooviga tagada vestluses võrdsus.

Kui üks osalejatest vestluses domineerib, sekku võimalikult kiiresti. Täna teda oma seisukohtade jagamise eest. Ütle, et soovid järgmisena kuulda ka teiste mõtteid.

Kui domineeriv osaleja soovib endiselt sõna võtta, palu tal oodata ja anna teistele sõna.

Sõnad

” Eesmärk on anda kõigile võrdne võimalus oma seisukohti väljendada. Kas teile sobib, kui ma vajadusel teie sõnavõtte suunan ja piiran?

” Tänan, et oma seisukohti väljendad. Nüüd on oluline kuulda, mida teised mõtlevad.

” Esmalt kuulame, mida teised arvavad. Kas oled nõus veidi ootama?

Erimeelsustega toimetulek

Erimeelsustega toimetulek

Kui erimeelsus muutub pingeliseks, konfliktseks või tuliseks, **aeglusta**. Tee seda küsimusi **esitades, peegeldades või kokkuvõtet tehes**. See **loob osapooltele turvavunde** ja aitab vältida pingete väljumist kontrolli alt.

Tegevus

Peata vestlus hetkeks ja kirjelda märgatud erimeelsusi.

Küsi osalejatelt, mida nad sinu tähelepanekutest arvavad. Otsustage koos rühmaga, kas dialoogiks planeeritud ajast tuleks osa kasutada erimeelsuste uurimiseks.

Rõhuta, et dialoogi eesmärk ei ole erimeelsusi lahendada, vaid teiste seisukohti paremini mõista.

Palu erimeelsuses osalejatel oma seisukohti ja kogemusi üksikasjalikumalt selgitada. Rõhuta teiste kuulamise tähtsust.

Sõnad

” Teeme korraks pausi. Ma näen, et teil on mõned erimeelsused. Kas oleks sobiv, kui võtaksime veidi aega, et neid lähemalt uurida?

” Mulle tundub, et... Mida arvate teie sellest, mida ma just ütlesin? Kas meil oleks mõistlik kasutada osa oma ajast selleks, et erimeelsusi lähemalt uurida?

” Dialoogis ei ole vaja erimeelsusi lahendada. Piisab, kui saame paremini aru, milles need erimeelsused seisnevad.

” Kuulame ilma kiirustamata. Kõigil on võimalus sõna saada. Palun ärge segage üksteisele vahele, püüame kuulata ja üksteise seisukohti mõista.

Töötamine tugevate
emotsioonidega

Töötamine tugevate emotsioonidega

Tegevus

Ütle, et mõistad, et dialoog tekitab tugevaid emotsioone. Rõhuta, et nende emotsioonide tunnistamine on oluline üksteise ja teema parimaks mõistmiseks.

Näita emotsionaalselt reageerivale inimesele, et oled tema reaktsiooni märganud.

Anna kõigile osalejatele võrdne võimalus oma tunnetest rääkida.

Kui näib, et emotsioonipuhang mõjutab vestlust, peata see ja tehke paus. Pausi ajal vestle inimesega, keda emotsioonid mõjutasid.

Kui emotsioonipuhang on suunatud sinule kui dialoogi juhendajale, palu osalejal oma reaktsioonist lähemalt rääkida.

Sõnad

” Ma näen, et see teema tekitab tugevaid emotsioone. On hea, et neid emotsioone väljendatakse, sest see aitab meil teemat paremini mõista. Proovime rääkida viisil, mis jätab ruumi igasugustele kogemustele.

” Ma näen, et see teema on sulle tähtis. On hea, et sa väljendad, milliseid emotsioone see sinus tekitab.

” Mis teised arvavad? Milliseid tundeid see teis tekitab?

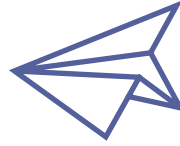
” Mulle tundub, et vajame hetkeks pausi. Jätkame dialoogi pärast seda.

” Räägi mulle rohkem. Mis sind minu tegevuses häirib? Siis saan selgitada, kuidas ma seda oma vaatepunktist näen.

Mängulisuse
suurendamine

Mängulisuse suurendamine

Tegevus

Kutsu osalejaid lähenema dialoogis esile kerkinud küsimustele mänguliselt. Julgusta neid katsetama erinevaid viise käsiloleva teema tajumiseks.

Leppige kokku mängulise dialoogi alguspunkt. Seejärel paluge osalejatel arendada valitud suunda oma vaatenurgast edasi.

Aita osalejatel hoida tasakaalu vabaduse ja mängu järjepidevuse vahel.

Sõnad

” Keskendume sellele, mis just esile kerkis. Kui proovite veidi oma kujutlusvõimet kasutada, mis võiks juhtuda, kui...?

” Ma teen ettepaneku, et uurime varsti koos kujutletavaid tulevikusuundi. Suunad on A ja B. Olge nii vabad ja julged kui võimalik. Kes soovib alustada? Jaga, kuhu sinu mõte ja kujutlusvõime nende tulevikustsenariumite puhul liigub?

” Räägi mulle, mis sinu arvates järgmisena juhtub? Võid vabalt minna suunas, mis sulle meeldib.

Juhendaja areng

Juhendaja areng

Pärast dialoogi mõtesta, **kuidas sul läks**.
Mis läks hästi? Millised hetked olid
sinu jaoks keerulised? Mida
võiksid järgmine kord teisiti teha?

Leia keegi, kellel on kogemusi
dialoogide juhendamisel,
ja arutage ühiselt oma tegevuse
üle juhendajana.

Loe asjakohast kirjandust ja
osale koolitustel.

Harjuta, harjuta, harjuta.

Allikad

Allikad

Autor: Kai Alhanen

Kaasautorid: Janne Kareinen, Irina Kuznecova, Ieva Morica, Lauma Zubule

Alhanen, Kai. Dialoogiraamat. Into. 2024.

Sitra poolt välja töötatud Timeout-kaardid

See teos on litsenseeritud Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International alusel.

Selle litsentsi koopia vaatamiseks külasta veebisaiti

<https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

Kaardid on kohandanud Piret Jeedas, Eesti Koostöö Kogu.

Põhjamaade Ministrite
Nõukogu esindus Eestis

KO Eesti
GU Koostöö
Kogu